

Contrastos al país dels rics

Mentre a l'estat espanyol es discuteix la quantia de les pensions i l'abast de les retallades, a Andorra l'estat del benestar mostra grans diferències amb el del país veí. El país dels Pirineus no sempre és el paradís.

Estar a l'atur i tenir més de divuit anys no sempre és sinònim de protecció social. A Andorra, aquest perfil de ciutadà no té dret a cap cobertura sanitària. I quan li arribi l'edat de jubilació haurà d'haver treballat com a mínim vuitanta-cinc mesos al país per a accedir a una pensió. La imatge que la gent té d'aquest país des de l'exterior és la d'un estat que gaudeix d'un nivell de vida molt alt. No obstant això, Andorra és, com molts altres, un país de contrastos on hi ha poc repartiment de la riquesa. Tal com remarca la Unió de Treballadors d'Andorra, "la realitat és que la major part de la població treballadora té dificultats i el seu principal neguit és com arribar a final de mes. El fet que la sanitat no sigui un dret universal, la inexistència d'un subsidi d'atur i les escasses polítiques d'atenció i benestar social posen en evidència que l'estat del benestar no s'ha implantat a Andorra, i que encara ens queda molt camí per recórrer".

A tall d'exemple, fins a l'arribada del primer govern socialdemòcrata el 2009, Andorra no tenia un subsidi d'atur, però des de l'inici de la crisi s'ha aprovat una prestació semblant, per a la qual el govern cotitza pel treballador mentre aquest no té feina. D'aquesta manera, no es perd la cobertura sanitària ni la cotització que pertocava un cop es jubili el treballador. Segons Pere Canturri, exraonador del ciutadà (ombudsman), "aquesta ajuda ja l'estan cobrant unes dues-centes persones, tot i que encara no té a veure amb el dret a l'atur com hi ha a Espanya i a França".

La seguretat social. A Andorra la seguretat social és la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS), que va sorgir de la necessitat de l'Andorra posterior a la Segona Guerra Mundial de donar uns certs drets al gran *boom* immigratori que hi va haver. "El *boom* turístic i comercial que hi va haver a Andorra va fer que comencés a venir una gran quantitat de gent de fora, passant dels 5.500 habitants històrics d'Andorra a 15.000 habitants d'una forma molt dràstica, fins a arribar als actuals 80.000. Tot això requereix noves polítiques i promou la creació de la seguretat social. En aquell moment va permetre a tothom poder gaudir d'una assistència sanitària i, a la llarga, d'una jubilació i d'una vellesa més segures", explica Canturri.

Segons les dades de la CASS, l'abril del 2011 hi havia 38.000 assalariats cotitzant. El seu funcionament és similar al de l'estat espanyol, però amb una gran diferència: el copagament. En la sanitat andorrana, el pacient ha d'abonar totes les despeses en el moment de rebre el servei, tot i que la CASS li retornarà un percentatge del cost, segons les atencions sanitàries que hagi rebut, d'entre el 75 % i el 100 %.

La CASS accepta com a beneficiaris els menors de divuit anys i estudiants fins a vint-i-cinc anys. Això vol dir que aquest col·lectiu té la cobertura sanitària a través de la cotització dels pares. En aquest sentit, una de les propostes electorals tant del Partit Socialdemòcrata com de Demòcrates per Andorra era augmentar aquest requisit més enllà del vint-i-cinc anys, ja que actualment molts estudiants continuen la seva formació superior més enllà d'aquesta edat. Tot i això, aquesta promesa electoral encara no s'ha dut a terme i continua afectant un bon nombre d'estudiants que han de contractar una assegurança privada fins que acabin els estudis i entrin al món laboral.

Andorra ofereix tres sistemes educatius gratuïts, l'andorrà, el francès i

La Caixa Andorrana de Seguretat Social, creada el 1966, sempre ha funcionat segons el principi de copagament.

MINENSE

L'Hospital Nostra Senyora de Meritxell és l'únic hospital existent al país amb més esperança de vida del món.

l'espanyol. Cada un d'aquests sistemes posseeix escoles de primària, secundària i batxillerat totalment públiques, tot i que també hi ha dos centres educatius concertats i un de privat. El primer sistema educatiu, l'andorrà, és semblant al model català, però els alumnes han de cursar algunes assignatures en francès. Al final del batxillerat, per tal d'accedir a l'educació universitària, els

alumnes han de passar la selectivitat per a estrangers. El cost d'aquest sistema educatiu és sufragat pel govern, mentre que el sistema francès i l'espanyol van a càrrec d'aquests respectius països.

Els andorrans protesten. Pere Canturri admet que "les queixes al raonador del ciutadà han anat més

aviat amb el caràcter social, en el sentit de reivindicacions de millors pensions per part de la vellesa i d'una millor atenció a les persones grans en la seguretat social". Tot i tenir una mitjana de població força jove, gràcies a la immigració, Andorra és el país independent amb la major esperança de vida del món, propera als vuitanta anys per als homes i vuitanta-quatre

Els sindicats andorrans creuen que pel que fa a llibertat sindical encara hi ha molt camí per recórrer

No és país per a sindicats

Andorra no va reconèixer el dret de vaga i els sindicats fins a la Constitució del 1993. Només existeixen dos sindicats de caire generalista: la Unió Sindical d'Andorra (USDA) i el Sindicat Andorrà de Treballadors. L'USDA es va marcar l'objectiu d'equiparar el món laboral i de les relacions entre empresaris i treballadors als estàndards europeus, tot col·laborant amb els sindicats catalans i francesos. No obstant això, admeten que "el desplegament d'aquest dret fonamental només s'ha produït, sota la nostra perspectiva, d'una manera molt parcial". Segons fonts de la Unió Sindical d'Andorra, "el text constitucional dedica el seu segon títol als drets i llibertats de les persones, garantint el dret de reunió, de manifestació i d'associació. Tot i el reconeixement constitucional, no es va aprovar una llei qualificada de llibertat sindical fins el desembre del 2008", amb l'entrada del primer govern socialdemòcrata. A més d'aquesta llei, també es van aprovar el Codi de relacions laborals i la Llei de seguretat i salut en el treball. L'USDA considera que aquestes mesures, tot i millorar la situació dels treballadors, són insuficients: "Aquest marc legal s'ha demostrat clarament insuficient a l'hora de protegir els drets dels treballadors i treballadores. El manteniment de l'acomiadament lliure i la no-regulació del dret de vaga són dos dels principals entrebancs per a la normalització de les relacions laborals". Evidentment, la crisi econòmica també ha afectat Andorra: molts residents estrangers han tornat al seu país i "a la justícia s'han disparat els casos de conflictes laborals, declaracions de fallida d'empreses i acomiadaments impropcedents". Des de l'USDA es creu que en el camí de la llibertat sindical encara queda molta distància per recórrer i que el seu pròxim objectiu és lluitar per ser reconeguts com a interlocutors vàlids en tot allò que afecti les relacions laborals a Andorra.

per a les dones. Per tant, un nombre important de la població viu jubilada i amb una pensió que molts consideren massa baixa. Amb la reforma de la llei de la CASS l'any 2008, el treballador pot triar entre tres branques de cotització diferents, en funció de si vol cotitzar el 2,5 %, el 5 % o el 7,5 % del seu sou per la jubilació. A aquest import s'hi ha d'afegir el 7,5 % que paga l'empresa. Canturri reconeix que "cada vegada hi ha una quantitat de gent més elevada que marxa d'Andorra per les dificultats de viure-hi, sobretot gent gran per a qui la pensió no és suficient. La gent marxa al seu país on potser tenen una caseta o un trosset d'hort o de terra que, amb la pensió que cobren, els permet viure millor que a Andorra".

Dificultats en el dia a dia. Tot i que a Andorra el salari mínim és alt, uns 930 euros, en relació amb el de l'estat espanyol, de 600 euros, un dels grans problemes del país és l'elevat cost de la vida. En la seva etapa com

a raonador del ciutadà, Pere Canturri va rebre nombroses queixes en aquest sentit: "També hi ha moltes reivindicacions sobre el cost de la vida, sobretot amb referència al lloguer dels pisos. El sobrecost que comporta la vida a Andorra, en venir la majoria d'articles de primera necessitat de l'estranger, es tradueix en un encariment del preu de la vida que suposa un problema per a moltes famílies". En aquest sentit, segons un informe que va fer públic Càritas Andorrana, un 20 % de les famílies del país té precarietat econòmica, és a dir, que rep menys de 750 euros per unitat familiar, molt per sobre de la mitjana de la Unió Europea, que és d'un 15 %. A més, aquest mateix informe mostra que l'1,7 % dels andorrans viuen en una situació de pobresa extrema, amb ingressos inferiors als 366 euros al mes per persona. Aquesta és una mostra més que aquest petit país alberga grans contrastos.

Joan Tomàs